

Bakgrunn for vedtak

Matlandselva kraftverk og Nore Fusa vannverk

Fusa kommune i Hordaland

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

Tiltakshaver	Matland Kraftverk AS
Referanse	201203268-44
Dato	03.07.2015
Notatnummer	KSK-notat 62/2015
Ansvarlig	Øystein Grundt
Saksbehandler	Erlend Støle Hansen

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 09575, Internett: www.nve.no
Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Vestre Rosten 81
7075 TILLER

Region Nord
Kongens gate 14-18
8514 NARVIK

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest
Naustdalsvn. 1B
Postboks 53
6801 FØRDE

Region Øst
Vangsveien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

Sammendrag

Matland Kraftverk AS søker om å få utnytte et fall på 256 m i Matlandseva, fra inntaket på kote 270 ned til kraftstasjonen med utløp på kote 14. Nore Fusa vannverk skal ha samme inntak som kraftverket og det søkes om å få bygge et vannbehandlingsanlegg på kote 150. Det søkes om å regulere Hafskorvatn med 1 m. Det er planlagt at rørgata og vannledningen skal graves ned og får en lengde på 1230 m. Øverste del av vannveien skal gå på nordsiden av elva ned til kote 250 for så å krysse elva og gå videre på sørsiden. Det er planlagt å bygge 370 m ny adkomstvei til kraftstasjonen, 600 m ny vei til vannbehandlingsanlegget, omtrent 190 m ny vei til inntaket og midlertidig vei mellom inntaket og vannbehandlingsanlegget. Middelvannføringen er beregnet til 780 l/s og kraftverket er planlagt med en maksimal slukeevne på 1230 l/s. Utbyggingen vil føre til en redusert vannføring på omtrent 1500 m av Matlandselva. Det er planlagt slipp av minstevannføring 55 l/s om sommeren (1.5-30.9) og 41 l/s resten av året. Kraftverket vil ha en installert effekt på 2,55 MW, noe som vil gi en årlig produksjon på 10,86 GWh.

Fusa kommune tilrår konsesjon til Matlandselva kraftverk og Nore Fusa vannverk med regulering av Hafskorvatnet, men mener det gjøres avbøtende tiltak for grasvoll lengst øst i Hafskorvatnet som er et mye brukt friluftsområde. **Fylkesmannen i Hordaland** har fremmet innsigelse til prosjektet med bakgrunn i negative konsekvenser for biologisk mangfold tilknyttet elvestrekningen. **Hordaland fylkeskommune** tilrår utbygging av prosjektet, men mener det må gjennomføres avbøtende tiltak for ål, rødlistearter og høyere minstevannføring må vurderes. **FNF Hordaland** går ikke imot prosjektet, men mener minstevannføringen må økes av hensyn til rødlisteartene. **Naturvernforbundet i Hordaland** er negative til prosjektet på grunn av konsekvenser for rødlistearter. **Grunneiere på Hafskor ved Øystein Havsgård** er negative til regulering av Hafskorvatnet av hensyn til friluftsliv og fisk, men har ingen innvendinger mot utbygging uten regulering.

En utbygging etter omsøkt plan vil gi om lag 10,86 GWh/år i ny fornybar energiproduksjon. Dette er en produksjon som er vanlig for småkraftverk. Selv om dette isolert sett ikke er et vesentlig bidrag til fornybar energiproduksjon, så utgjør småkraftverk samlet sett en stor andel av ny tilgang de senere år. De tre siste årene (2012-14) har NVE klarert drøyt 1,8 TWh ny energi fra småkraftverk. De konsesjonsgitte tiltakene vil være et bidrag i den politiske satsingen på småkraftverk, og satsingen på fornybar energi.

De aller fleste prosjektene vil ha enkelte negative konsekvenser for en eller flere allmenne interesser. For at NVE skal kunne gi konsesjon til kraftverket må virkningene ikke bryte med de føringer som er gitt i Olje- og energidepartementets retningslinjer for utbygging av små vannkraftverk. Videre må de samlede ulempene ikke være av et slikt omfang at de overskrider fordelene ved tiltaket. NVE kan sette krav om avbøtende tiltak som del av konsesjonsvilkårene for å redusere ulempene til et akseptabelt nivå.

NVE har foretatt en samlet vurdering av søknaden om Matlandselva kraftverk og Nore Fusa vannverk. I vedtaket har NVE lagt vekt på at omsøkt slukeevne vil ha store negative konsekvenser for vassdragstilknyttede rødlistearter og naturtyper. NVE mener en regulering av Hafskorvatnet medfører større ulemper for friluftsliv enn de positive sidene ved reguleringen. Etter NVE syn vil ikke de forslåtte avbøtende tiltakene, eller andre realistiske avbøtende tiltak, i tilstrekkelig grad redusere ulempene for vassdragstilknyttede rødlistearter og naturtyper. Etter vårt syn vil likevel uttak av vann kun til vannforsyning medføre akseptable konsekvenser for biologisk mangfold. Behovet for vannverk i Nore Fusa og planene for vannverket må konkretiseres og tilpasses de biologiske verdiene som er i nærområdene til Matlandselva.

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at ulempene ved bygging av Matlandselva kraftverk og Nore Fusa vannverk er større enn fordelene. Kravet i vannressursloven § 25 er ikke oppfylt, og NVE avslår derfor søknaden om tillatelse til bygging av Matlandselva kraftverk, Nore Fusa vannverk og regulering av Hafskorvatnet.

Øvrige forhold som er tatt opp av høringspartene gjelder i større grad krav til vilkår og avbøtende tiltak eller andre forhold som ikke er av betydning for vår konklusjon. Grunnet avslaget er ikke disse drøftet her.

Småkraftpakke Kvam, Fusa og Samnanger

NVE har foretatt en samlet behandling av 10 søknader om tillatelse til bygging av småkraftverk i Kvam, Fusa og Samnanger kommuner. De respektive *bakgrunn for vedtak*-notatene for de 10 søknadene er angitt i tabellen under.

KOMMUNE	KRAFTVERK	PRODUKSJON	KSK NOTAT NR.
Fusa	Matlandselva	10,86 GWh	62/2015
	Koldalsfossen	4,09 GWh	63/2015
Kvam	Skåro	9,00 GWh	64/2015
	Kastdalselvi	13,20 GWh	65/2015
	Risbruelva	5,00 GWh	66/2015
	Dalatjørna	4,74 GWh	67/2015
	Lyselva	3,30 GWh	68/2015
	Jarlshaug	7,06 GWh	69/2015
Samnanger	Sandelva	9,30 GWh	70/2015
	Dukebotn	12,70 GWh	71/2015

Under behandlingen av de 10 søknadene i Kvam, Fusa og Samnanger kommuner har NVE vurdert hver enkelt sak for seg og vurdert sumvirkningene av eksisterende og nye utbygginger der hvor NVE har funnet dette relevant. Det har vært særlig relevant å vurdere sakene opp mot andre søknader som har vært til behandling hos NVE samtidig med småkraftpakken. De aktuelle sakene er behandlingen av Tokagelet kraftverk, Øystese kraftverk, Skeie kraftverk, overføring av Vossadalsvatn til Samnangervassdraget, Herfindalen kraftverk og småkraftpakke Vaksdal. Samtidig med vedtaket i småkraftpakken fatter NVE vedtak om Skeie kraftverk. NVE sender også samtidig innstilling om Tokagelet kraftverk til Olje- og energidepartementet. De resterende sakene vil avgjøres på et senere tidspunkt.

En samlet behandling av sakene er valgt for å gjøre det enklere for NVE å vurdere samlet belastning av de konsesjonssøkte tiltakene og gi en mer helhetlig oversikt over fordeler og ulemper for allmenne og private interesser. Samlet høringsutsendelse av sakene gjør det også lettere for høringsparter å vurdere sakene opp mot hverandre og gi mer grundige innspill på samlet belastning. Det ble holdt folkemøte i forbindelse med høringen på Kunsthøuset Kabuso på Øystese den 12.5.2014.

I høringsperioden for sakene ble det fremmet innsigelse fra Fylkesmannen i Hordaland. Innsigelsene ble fremmet til Matlandselva, Øvre Frydlielva, Nedre Frydlielva, Skåro og Kastdalselvi kraftverk. Søknadene om Øvre Frydlielva og Nedre Frydlielva ble trukket av søker etter høringsperioden og før befaring av kraftverkene. NVE hadde et innsigelsesmøte med Fylkesmannen den 27.2.2015. Fylkesmannen endret ikke syn på sakene etter møtet og opprettholder sine innsigelser til disse prosjektene.

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at fordelene ved tre av de elleve omsøkte små kraftverkene er større enn skader og ulemper for allmenne og private interesser slik at kravet i vannressursloven § 25 er oppfylt. Dette gjelder Skeie, Sandelva og Jarlshaug kraftverk. Samtidig mener NVE at fordelene er større enn skader og ulemper for allmenne og private interesser for Tokagjelet kraftverk. NVE mener ulempene ved bygging av Matlandselva, Koldalsfossen, Skåro, Kastdalselvi, Risbruelva, Dalatjørna, Lyselva og Dukebotn kraftverk er større enn fordelene. Kravet i vannressursloven § 25 er ikke oppfylt for disse åtte kraftverkene.

Samlet vil NVEs positive vedtak og innstillinger i disse 12 sakene gi inntil 92 GWh i ny fornybar energiproduksjon i et middels år. Vi mener dette vil gi et bidrag til å oppfylle kravet i den felles sertifikatordningen inngått med Sverige. Disse prosjektene vil etter vårt syn ikke ha vesentlige negative virkninger for allmenne og private interesser.

Innhold

Sammendrag	1
Småkraftpakke Kvam, Fusa og Samnanger.....	2
Søknad.....	5
Høring og distriktsbehandling	8
NVEs vurdering.....	18
NVEs konklusjon	24
Vedlegg	25

Søknad

NVE har mottatt følgende søknad fra Fusa kommune og Matland Kraftverk AS, datert 7.3.2014:

«Søknad om konsesjon for bygging av Nore Fusa vassverk og Matland kraftverk

Fusa kommune og Matland Kraftverk AS ønsker å nytte vassfallet i Matlandselva i Fusa kommune i Hordaland fylke, og søker med dette om følgende løyve:

1. Etter vassressursloven, jf. § 8, om løyve til:

- å byggje Nore Fusa vassverk
- å byggje Matland kraftverk
- å regulere Hafskorvatn mellom LRV på kote 277,1 og HRV på kote 278,1

2. Etter energiloven om løyve til:

- bygging og drift av Matland kraftverk, med tilhøyrande koplingsanlegg og kraftlinjer som skildra i søknaden.

Vedlagte utgreiing gjev alle nødvendige opplysningar og tiltaket.»

Matlandselva kraftverk, hoveddata

TILSIG		Hovedalternativ	Alternativ 2
Nedbørfelt	km ²	5,35	5,35
Årlig tilsig til inntaket	mill.m ³	24,6	24,6
Spesifikk avrenning	l/(s·km ²)	145,8	145,8
Middelvannføring	m ³ /s	0,78	0,78
Alminnelig lavvannføring	l/s	43	43
5-persentil sommer (1/5-30/9)	l/s	55	55
5-persentil vinter (1/10-30/4)	l/s	41	41

KRAFTVERK

Inntak	moh.	270	270
Avløp	moh.	14	14
Lengde på berørt elvestrekning	m	1500	1300
Brutto fallhøyde	m	256	256
Midlere energiekvivalent	kWh/m ³	0,57	0,59
Slukeevne, maks	m ³ /s	1,23	1,50
Minste driftsvannføring	m ³ /s	0,025	0,03
Planlagt minstevannføring, sommer	l/s	55	55
Planlagt minstevannføring, vinter	l/s	41	41
Tilløpsrør, diameter	mm	700	800
Tunnel, tverrsnitt	m ²	-	-
Tilløpsrør/tunnel, lengde	m	1230	1230
Installert effekt, maks	MW	2,55	3,1
Brukstid	timer	4259	3548

MAGASIN

Magasinvolument	mill. m ³	0,32	-
HRV	moh.	278,1	-
LRV	moh.	277,1	-

PRODUKSJON

Produksjon, vinter (1/10 - 30/4)	GWh	7,0	7,01
Produksjon, sommer (1/5 - 30/9)	GWh	3,86	3,99
Produksjon, årlig middel	GWh	10,86	11,0

ØKONOMI

Utbyggingskostnad (2014)	mill.kr	38,8	40,6
Utbyggingspris (2014)	kr/kWh	3,57	3,69

Matlandselva kraftverk, elektriske anlegg

GENERATOR		Hovedalternativ	Alternativ 2
Ytelse	MVA	3,0	3,7
Spennings	kV	6,6	6,6
TRANSFORMATOR			
Ytelse	MVA	3,3	4,1
Omsetning	kV/kV	6,6/22	6,6/22
NETTILKNYTNING (kraftlinjer/kabler)			
Lengde	m	80	80
Nominell spenning	kV	22	22
		Jordkabel	Jordkabel

Om søker

Tiltakshaver for Nore Fusa vannverk er Fusa kommune. Tiltakshaver for Matlandselva kraftverk er Matlandselva Kraftverk AS. Selskapet er startet av Fusa kraftlag SA, SKL Produksjon AS og Frank Mohn AS. Formålet med Matlandselva Kraftverk AS er å bygge og drive Matlandselva kraftverk. Selskapet ble stiftet av nevnte eiere etter at de ble tildelt bygge- og anleggskonsesjon på grunnlag av kommunens anbudskonkurranse for bygging og drift av et småkraftverk i Matlandselva. Kommunen har i forutsetningene for konsesjonen lagt til grunn en felles utbygging av Nore Fusa vannverk og Matlandselva kraftverk.

Beskrivelse av området

Matlandselva ligger i Fusa kommune i Hordaland om lag 7 km langs fylkesvei 48 fra kommunesenteret Eikelandssosen. Elva renner fra Hafskorvatnet mot vest og nordvest ned til utløpet i Ådlandsfjorden. Elvestrekningen mellom Hafskorvatnet og fjorden er omtrent 1,8 km. Nedbørfeltet ligger som en del av et storskala, åpent fjordlandskap mellom Samnangerfjorden og Eikelandsfjorden. Skog, fjell og Hafskorvatnet dominerer det storskala landskapet rundt vassdraget. I nedre del av vassdraget er det kulturlandskap og bygningsmasse tilknyttet gårdsbruk og bolighus. Overfor der fylkesvei 48 krysser elva ligger det en skytebane, og oppstrøms dette partiet blir det gradvis mindre

menneskelige inngrep i planområdet. Ved Hafskorvatnet finnes det noe hyttebebyggelse og det går også en skogsvei opp og rundt langs sør- og østsiden av vannet.

Teknisk plan

Reguleringer

Det er i hovedalternativet søkt om 1 m regulering av Hafskorvatnet med HRV på kote 278,1 og LRV på kote 277,1. Det er planlagt bygget en 1 m høy terskel ved utløpet av vannet. Magasinvolumet er 0,32 mill. m³. Søknaden oppgir at den omsøkte reguleringen ligger innenfor den naturlige vannstandsvariasjonen til vannet. Magasinet vil ifølge søknaden også sikre tilstrekkelig vannforsyning til vannverket i perioder med tørke ved å reservere 0,1 m av reguleringshøyden i slike perioder.

Inntak

Inntaket er planlagt som coandainntak på kote 270, omtrent 70 m nedstrøms utløpet av Hafskorvatnet. Inntaket skal bygges i betong og være omtrent 12 m langt og 3 m høyt. Vannspeilet ved inntaksdammen vil strekke seg omtrent 15 m oppover elva og nytt neddemt areal er omtrent 20 m².

Vannvei

Det er planlagt nedgravd rørgate med GRP-rør DN 700 (DN800 alternativ 2). Rør til vannverket blir gravd ned i samme trasé som trykkørret. Vannforsyningsrøret er planlagt som PE100 via vannbehandlingsanlegget og ned til kraftstasjonen. Derfra er røret planlagt lagt i veien til kraftstasjonen, for så å gå ut i sjøen og over til vestsiden av Ålandsfjorden og sammenkobling med eksisterende vannforsyning. Det må ryddes skog i en bredde på 15-20 m i forbindelse med anleggsarbeidene til rørtraseen.

Kraftstasjon

Kraftstasjonen er planlagt plassert på sørsiden av Matlandselva omtrent ved kote 14, like nedstrøms samløpet mellom Matlandselva og Ålandselva. Selve kraftstasjonen får en grunnflate på 75 m² med tilhørende parkering og utenomhusareal på 150 m². Det er planlagt installert en peltonturbin på 2,5 MW.

Nettilknytning

Nettilkobling er planlagt via en omtrent 80 m lang 22 kV jordkabel til eksisterende 22 kV-linje. Nettilkoblinger er planlagt bygget og driftet i medhold av Fusa Kraftlag SA sin områdekonsesjon.

Veier

Det er planlagt landbruksvei kl. 3 til kraftstasjonen fra utløpet av Matlandselva og til kraftstasjonen med lenge omtrent 370 m langs østsiden av elva. Til vannbehandlingsanlegget er det planlagt omtrent 600 m skogsbilvei kl. 3 fra bygdeveien sør for Matlandselva. Fra eksisterende vei til Hafskorvatnet er planlagt traktorvei kl. 8 til inntaket.

Arealbruk

Søknaden angir et midlertidig arealbehov på 53 dekar og et permanent arealbehov for hovedalternativet på 20 dekar.

Forholdet til offentlige planer

Kommuneplan

Tiltaksområdet er definert som LNF-område i kommuneplanens arealdel.

Fylkesvise eller kommunale planer for småkraftverk

Tiltaksområdet er i Hordaland fylkes plan for små vannkraftverk i delområde 5 Fusa. Planen nevner blant annet Ådlandselva som en av de viktigste elvene for sjørret i delområdet.

Høring og distriktsbehandling

Søknaden er behandlet etter reglene i kapittel 3 i vannressursloven. Den er kunngjort og lagt ut til offentlig ettersyn. I tillegg har søknaden vært sendt lokale myndigheter og interesseorganisasjoner, samt berørte parter for uttalelse. Søknaden om Matlandselva kraftverk og Nore Fusa vannverk ble sendt på høring sammen med 9 andre søknader om småkraftverk i kommunene Kvam, Fusa og Samnanger. Det ble holdt folkemøte i forbindelse med høringen på Kunsthuset Kabuso på Øystese den 12.5.2014. NVE var på befaring i området den 24.9.2014 sammen med representanter for søkeren, kommunen, Fylkesmannen, Naturvernforbundet i Hordaland og grunneiere. Høringsuttalelsene har vært forelagt søkeren for kommentar.

Høringspartenes egne oppsummeringer er referert der hvor slike foreligger. Andre uttalelser er forkortet av NVE. Fullstendige uttalelser er tilgjengelige via offentlig postjournal og/eller NVEs nettsider.

NVE har mottatt følgende kommentarer til søknaden:

Fusa kommune vedtok følgende uttalelse i kommunestyret den 19.6.2014:

«Fusa kommune vil rå til at Fusa kommune og Matland kraftverk AS får konsesjon for å nytta vassfallet i Matlandselva etter Vannressurslova § 8

- om løyve til å byggja kraftverk*
- å byggja Nore Fusa Vassverk*
- å regulera Hafskorvatn (med 1 meter)*

Energilova om løyve til å byggja og drifta kraftverk m.m.

Det skal setjast inn avbøtande tiltak for å erstatta grasvoll i inste enden av vatnet som i dag vert mykje nytta som raste- / friluftsområde»

I Rådmannens innstilling det gjort følgende vurderinger:

Det står i vurderinga at Fusa kommune vil sjølv stå for utbygginga av Nore Fusa vassverk. Fusa kommune har ikkje gjort vedtak om å byggja Nore Fusa Vassverk i kommunal regi. Det ligg heller ikkje føre konkrete planar for utbygging av vassverk. Det er derimot tatt unna for at vatnet også kan brukast som drikkevatn dersom det vert aktuelt på eit seinare tidspunkt.

(...)

Kraftstasjon, inngrep i elva og installasjonar vil bli svært lite synleg frå sjø, vei eller område i naturen som folk ferdist.

Det mest visuelle vil vera at Hafskorvatnet skal regulerast 1 m i høve til noverande vannstand. I fylgje søknad er det innåfor det normal vannstandsauke ved flaum i vatnet. Regulering av vatnet vil føra til at vannstandsauken vil koma til andre tider og truleg oftare enn no. Vegen inn til Hafskorvatnet og området ved vatnet er eit mykje nytta friluftsområde. I inste enden av vatnet er det ein grasvoll ned mot vatnet som vert brukt som utferdsstad. Med 1 meter høgare vannstand vil mykje av denne grasvollen bli neddemt. For å bøta på dette bør det leggjast til rette nytt areal som kan brukast om rasteplass for dei som brukar Hafskorvatnet som utferdsstad.

(...)

Bjørnefjorden landbrukskontor har gitt fylgjande uttale:

Traseane for veg og rørgater ligg berre over fulldyrka mark mellom riksveg 48 og kraftstasjonen, og på dette stykket vil røyra verte nedgravne, elles ligg vassleidning/trykkrøyr nedgravne i utmark. Prosjektet vil dermed ikkje komme i konflikt med jordbruket. Arbeidet med nedgraving over dyrka mark bør gå føre seg utanom vekstsesongen for å være til minst mogeleg hinder for jordbruksproduksjonen. Det er viktig at gjenfylling av røyrtraseen over dyrka mark skjer i tett kontakt med bonden som driv denne jorda for å verna om god dyrkingsjord. Vegtrase til vassbehandlingsanlegg vil vere positivt for skogbruket og gjere eit vesentleg areal tilgjengeleg for skogsdrift som i dag ikkje kan haustast.»

Fylkesmannen i Hordaland uttalte seg den 19.7.2014:

Fylkesmannen har fremmet innsigelse til Matlandselva, Skåro og Kastdalselvi kraftverk og frarår utbygging av Jarlshaug, Sandelva og Dukebotn kraftverk. Fylkesmannen har merknader til Koldalsfossen, Risbruelva, Dalatjørna og Lyselva kraftverk. Fylkesmannen hadde følgende spesifikke kommentarer til Matlandselva kraftverk:

«Kommunen har nylig vedtatt planprogram, men arbeidet med ny kommuneplan vil gå fram mot 2015. I vedtatt planprogram for arealdelen er det lagt opp til at nye boligområder primært skal etableres som fortetting eller nær eksisterende senterområder og arbeidsplasser. Fylkesmannen stiller derfor spørsmål ved om etablering av nytt vannverk i området fortsatt er aktuelt, og om investeringsvedtak av denne type først kan gjøres på bakgrunn av ny kommuneplan.

I søknaden er det ikke tydelig skilt mellom inngrep knyttet til vannverket og inngrep knyttet kraftverket. Det gjelder spesielt planlagt vei fra sjøen og opp til kraftverket. Vi mener dette inngrepet både er unødvendig og uheldig. Veibygging langs elvebredden er i strid med vannressursloven § 11, og vil i tillegg føre til et svært negativt landskapsinngrep. Bygging vil og kunne gi negative effekter på anadrom strekning. I tillegg ligger området nært et lokalt viktig friluftsområde. Fylkesmannen kan ikke se at søker har godtgjort behovet for denne veien. Tilkomst til kraftstasjonen kan etter vår vurdering skje fra lokalveien på oversiden av stasjonsbygningen.

Eventuelle samdriftsfordeler ved felles vei til av vannverk og skogdrift er ikke avklart. Framføring av skogsbilveier skal planlegges etter landbruksveiforskriften. Kommunen og utbygger må samordne planlegging av veiformål til vannverket med eventuelle landbruksformål for å minimalisere summen av inngrep.

Vassdraget har ikke egen laksebestand, men vi vurderer at det finnes en bestand av sjøørret. Om man ser vekk fra omtalte vei, vil framlagte planer for utbygging trolig ikke føre til negative effekter på anadrom fisk og ål.

Av de rødlistete artene er flommose, kystfloke og kystskeimose (alle VU) knyttet til elvemiljøet. De to første er dels knytt til rennende vann, men lever ikke konstant neddykket. Skeimose er funnet i området nedenfor samløpet med en annen bekk og er trolig mer sjelden enn de andre. Alle er funnet på nye lokaliteter i Hordaland de siste årene. Det er likevel usikkert i hvor stor grad planlagte tiltak vil påvirke disse artene på lang sikt.

De øvrige rødlisteartene (praktlav, kystkorallav, blomsterstry og kastanjestilkkjuka) er ikke knyttet direkte til elvestrengen. Blomsterstry er funnet i eller nær planlagt trase for rørgate og vei til vannbehandlingsanlegget. Dette funnet bør verifiseres, da dette er en østlig art, som tidligere knapt er registrert i Hordaland.

Omsøkt utbygging vil høyst sannsynlig føre til reduserte populasjoner av flere rødlistede arter. Det er i dag ufullstendig kunnskap om virkningene av utbyggingen på disse artene. Fylkesmannen mener ut fra dette at føre-var-prinsippet i naturmangfoldloven § 9 bør tillegges vekt før man gjør vedtak i saken. Beslutnings- og kunnskapsgrunnlag bør bedres. Videre bør søker pålegges å utrede flere avbøtende tiltak som minker faren for negative effekter på de aktuelle rødlisteartene.

Konklusjon

Fylkesmannen har motsegn til omsøkte utbygging på grunn av negativ effekter på biologisk mangfold tilknyttet elvestrekningen. Kunnskapsgrunnlaget må bedres før eventuelt positivt vedtak. Behovet for nytt vannverk må dokumenteres.»

Hordaland fylkeskommune behandlet saken i fylkesutvalget den 28.8.2014:

I vedtaket frarår fylkeskommunen Kodalsfossen og Kastdalselvi kraftverk. Fylkeskommunen er også kritisk til kvaliteten på konsesjonssøknadene og mener NVE må sette strengere krav til dokumentasjon av virkninger før søknader sendes ut på høring. Fylkeskommunen hadde følgende spesifikke kommentarer til Matlandselva kraftverk:

«Hordaland fylkeskommune rår til utbygginga av Matlandselva kraftverk.

Av omsyn til vandrane kritisk truga ål må Coanda-inntak installerast.

Av omsyn til raudlista artar må planlagde anleggsvegar justerast etter funnlokalitetar.

Av omsyn til elveavsnittet med naturtype bekkekløft, fuktkrevjande artar og eventuelle gyteområde for bekkeare må høgare minstevassføring vurderast.

Dersom det i samband med gravearbeid vert avdekka automatisk freda kulturminne, må tiltaka justerast eller eventuelt leggjast fram for Riksantikvaren som rette dispensasjonsmynde.

Dersom utbyggjar utgreier og dokumenterer fordeler for fuktkrevjande artar gjennom kunstige flaumar rår Hordaland fylkeskommune òg til reguleringa av Hafskorvatnet.

Utbyggjar må jf. Fylkesdelplanen for små vasskraftverk i Hordaland undersøke moglegheiter for å gjere tiltaket til ein positiv ressurs for friluftslivet.»

I Fylkesrådmannens saksfremstilling er vurderingene oppsummert slik:

«For Matlandselva er følgjande avbøtande tiltak avgjerande:

- *Coanda-inntak for å redusere risiko for vandrande, kritisk truga ål.*
- *Justering av anleggsvegar etter funnlokalitetar for raudlista mose- og lavartar.*
- *Minstevassføring som dokumentert sikrar overleving av fuktkrevjande raudlisteartar og eventuelle gyteområde for bekkeare.*

Det er usikkert kva den låge vassføringa vil føre til for nemnde artar. Planlagd middelvassføring med regulering av Hafskorvatnet svarar til 25 % av dagens middelvassføring, utan regulering 30 %. Hovudalternativet omfattar ei regulering av Hafskorvatnet som kan hende kan nyttast til å utløyse kunstige flaumar og vere til fordel for fuktkrevjande artar. Denne moglegheita syner å utlikne ulempa med reguleringa og er avgjerande for Fylkesrådmannen si innstilling. Utbygginga råkar ingen kjende automatisk freda kulturminne eller nyare tids kulturminne direkte og vil i liten grad få visuell innverknad på kulturminne og kulturmiljø. Vidare oppmodar Fylkesrådmannen utbyggjar til å undersøke moglegheiter for å gjere tiltaket til ein positiv ressurs for friluftslivet.»

Forum for natur og friluftsliv (FNF) Hordaland uttalte seg den 30.6.2014.

FNF anser søknadene om Skåro og Kastdalselva kraftverk som de mest kontroversielle sakene i denne småkraftpakken. FNF mener også at Jarlshaug og Dukebotn kraftverk må avslås, og de fraråder utbygging av Koldaldsfossen og Lyselva kraftverk samt regulering av Dalatjørna. FNF har også i sitt innspill kommet med vurderinger av samla belastning innenfor ulike temaer og regioner. I totalvurderingen av Matlandselva kraftverk er det oppsummert:

«For å oppretthalde kvaliteten av dei mange raudlisteartene som er påvist jf. 3.5 Raudlisteartar i søknaden jf. § 8 om kunnskapsgrunnlaget i Naturmangfaldlova. For å sikre at desse raudlisteartane vert påverka i akseptabel grad, foreslår vi å auke minstevassføringen i noko grad, jf. § 9 om føre-var-prinsippet i Naturmangfaldlova.»

Bergen og Hordaland turlag uttalte seg den 30.6.2014:

Turlaget anser søknadene om Skåro, Kastdalselva og Dukebotn kraftverk som de mest kontroversielle sakene i denne småkraftpakken og mener disse sakene må avslås. De har mindre merknader til Sandelva kraftverk, og ellers ingen kommentarer til de andre søknadene.0

Statens vegvesen uttalte seg den 30.5.2014:

«I samband med byggjesøknad til skogsbilvegen, må det søkjast om løyve til avkøyrse/utvida bruk av avkøyrse. Vi har ellers ingen merknad til søknaden»

Direktoratet for mineralforvaltning uttalte seg den 27.6.2014 og har ingen merknad til søknaden.**Naturvernforbundet i Hordaland** konkluderte med følgende i sin uttalelse den 29.6.2014:

«NVH meiner at det sikre og potensielle negative konsekvensane av ei utbygging av vasskraftverk i Matlandselva er for store til at ei utbygging, slik den føreligg i søknaden, kan forsvarast. Området er allereie under press som følgje av etableringa av Nore Fusa vassverk, noko som gjer området ekstra sårbart for nye utbyggingar. Området har status som LNF-område og har til dels gode kvalitetar for friluftsliv.

Ein relativ høg førekomst av raudlista artar, samt artar som ikkje er typiske for regionen, bør vege sterkt mot ei utbygging. Desse artane er knytta til elveløpet, som i seg sjølv er ein raudlista naturtype. Dei avbøtande tiltaka er etter vårt syn ikkje tilstrekkelege til å bøte på dei negative konsekvensane.

Når det gjeld samla belastning for alle dei 12 omsøkte kraftverka i Kvam, Fusa og Samnanger kommunar, så viser vi til felles uttale frå Forum for Natur og Friluftsliv (FNF) i Hordaland.»

Grunneiere på Hafskor ved Øystein Havsgård konkluderte med følgende i sin uttalelse den 29.6.2014:

«Ei oppdemming som i hovudalternativet vil medføra vesentleg reduksjon av naturkvalitetane ved Hafskorvatnet. Spesielt området ved Setrastølen vil bli langt mindre attraktivt som turmål avdi ein brei strandsone vil liggja brakk m.a. i store deler av sommarhalvåret. Nyten av kommunen sine bidrag med å leggja til rette for turaktivitetar blir redusert.

Ein sti frå utlaupet mot nordsida av vatnet vil bli neddemt i periodar.

For øvrig kan ikkje kommunen sin uttale i saka vektleggjast særleg avdi kommunen er tiltakshavar.

Ei oppdemming vil også kunna gå ut over fiskebestanden ved at fleirtalet av noverande gytebekker vert neddemde i den nedbørsrike tida om hausten og på den måten sansynlegvis ikkje vil fungera som gyteområde.

Som me har prøvd å visa meiner me ulempene er vesentleg større enn fordelane med å velja hovudalternativet framfor alternativ II i søknaden. For utbyggjar er det i fylgje søknaden litt større straumproduksjon ved alternativ II enn hovudalternativet, utbyggingskostnad er på den andre sida bagatellmessig høgare (om lag 3% skilnad basert på kr/kWh).

For oss er det ingen tvil om at hovudalternativet ikkje tilfredsstiller kravet til konsesjon i vassressurslova §25:

«Konsesjon kan bare gis hvis fordelene ved tiltaket overstiger skader og ulemper for allmenne og private interesser som blir berørt i vassdraget eller nedbørfeltet».

Me har ingen innvendingar mot at det vert føreteke utbygging etter alternativ II.»

Matland kraftverk AS kommenterte de innkomne høringsuttalelsene den 5.9.2014:

Fusa kommune

«Fusa kommune si tilråding er i samsvar med alternativ 1 i konsesjonssøknaden. Kommunen krev avbøtande tiltak knytt til rasteplass ved Hafskorvatnet. Søkjar vil imøtekomma kravet i samråd med kommunen.»

Fylkesmannen i Hordaland

«Med bakgrunn i Fylkesmannen si motsegn ventar søkjar at NVE arrangerer forhandlingsmøte mellom søkjar og Fylkesmannen, der ein kan freista å komma fram til semje om utbyggingsløyising.

- Kravet til kunnskapsgrunnlag med omsyn til biologisk mangfald tilknytt akvatisk miljø i Matlandselva meiner søkjar tilfredsstiller krava i naturmangfaldslova, jf. §8. Det ein generelt manglar kunnskap om, er effekten/konsekvensen for biomangfald pga. redusert vassføring som følgje av småkraftutbygging. På det grunnlaget kan ein sjølv sagt/alltid visa til § 9 om føre-var-prinsippet i naturmangfaldslova og gå mot eit kvart tiltak som kan påverka/endra den økologiske tilstanden til ein biotop. Utnytting av Matlandselva til småkraftverk/vassverk vil etter søkjar si vurdering vera eit svært godt case for framskaffing av kunnskap om verknad/konsekvens av redusert vassføring for akvatisk miljø i små vassdrag. Dette på bakgrunn av at førekkomsten av dei raudlista mosane som er registrert i planlagt utnytta elvestrekning også finst i rikt monn nedstraums kraftstasjonen/samløp med Ådlandselva og høgst sannsynleg oppover i Ådlandselva, jf. kap. 11 vedlegg 1 til NN I-Rapport 396 «Småkraftverk og vannverk i Matlandselva, Fusa kommune. Undersøkelser av fiskebestander - laks, sjørørret og ål». Det vil sei at ein har kontrollområdet like ved, og på den måten kan ein utelata andre faktorar enn redusert vassføring som årsak til eventuelle endringar i bestandane i Matlandselva. Søkjar stiller seg positiv til oppfølgjande undersøkingar for å framskaffa ny kunnskap om verknad/konsekvens av redusert vassføring, som grunnlag for framtidige avgjerder og endra vilkår basert på krava i naturmangfaldslova §8. Utbygging vil på den måten gi positiv samfunnsnytt i form av auka kunnskap.*
- Søkjar meiner behovet for andre avbøtande tiltak ut over det som er foreslått i konsesjonssøknaden, først kan vurderast etter at eventuelle negative konsekvensar av utbygginga vert avdekka via oppfølgjande undersøkingar.*
- Med omsyn til samordning av veg til vasshandsamingsanlegg og skogsveg stiller søkjar seg sjølv sagt seg positiv til det.*
- Vegen til kraftstasjonen frå sjøen langs elva er planlagt der pga. at det i dag er god asfaltert veg ned til sjøen, og at det derifrå går ein om lag 300 m lang enkel traktorveg langs elva opp mot stasjonsplasseringa. Traktorvegen er tenkt oppgradert til bilveg og forlenga fram til kraftstasjonen. Det vert difor ikkje eit nytt svært negativt landskapsinngrep som følgje av planlagt veg til kraftstasjonen. Dessutan er innsynet til området frå omgjevnadane ikkje pårekeleg. Årsaka til at søkjar ikkje ønskjer å*

leggja vegen til kraftstasjonen slik det er foreslått av Fylkesmannen, er at det vil gi uønskt trafikk gjennom gardstunet på Matland.

- *Det vert vist til Fusa kommune sin kommentar til Fylkesmannen sit krav om dokumentasjon av behovet for vassverk i området. Matland kraftverk AS har ingen kommentarar til dette i tillegg til kommentaren frå kommunen.»*

Hordaland fylkeskommune

«Når det gjeld avbøtande tiltak vedrørande inntaksløysing, anleggsvegar m.m. viser ein konsesjonssøknaden kap. 4 Avbøtande tiltak. Med omsyn til eventuell auka minstevassføring og effekten av å nytta Hafskorvatnet som dempingsmagasin for mellom anna å ivareta levevilkåra for vasstilknytt flora og fauna, viser ein til kommentar tilknytt høyringsfråsegna frå Fylkesmannen i Hordaland. Som der nemnd stiller søkjar seg positiv til oppfølgjande undersøkingar som kunnskapsgrunnlag for framtidig endring av vilkår.

Matland Kraftverk AS er positiv til at vegen til vasshandsamingsanlegget vert open for allmenn ferdsel om Fusa kommune og grunneigaren vil tillata det. Dette kombinert med at røyrtraseen vidare opp til inntak vert rydda for skog vil gi lett tilkomst til området ved Hafskorvatn frå grendene ved Ådlandsfjorden. Tiltaket vert såleis ein positiv ressurs for friluftslivet lokalt.»

Statens vegvesen

«Planlagt riggområdet vert om lag 25 m frå FV48, og ein vil søkja dispensasjon frå veglova for dette i utbyggingsperioden. Trase for vassleidning, trykkroyr og veg til va sshandsamingsanlegg er ikkje i konflikt med tilkomstvegane til busstoppa ved FV48. Vegen til vasshandsamingsanlegget (skogsbilveg) vil nytta allereie eksisterande avkøyrsløse frå kommunal veg, og ein vil søkja om utvida bruk av den.»

FNF Hordaland

«Med omsyn til eventuell auka minstevassføring for å sikra at akvatisk miljø vert påverka i akseptabel grad, viser ein til kommentar tilknytt høyringsfråsegna frå Fylkesmannen i Hordaland.»

Naturvernforbundet i Hordaland

«Utbygging av Nore Fusa vassverk og Matlandselva kraftverk er ei felles utbygging, og ikkje to separate utbyggingar slik ein får inntrykk av at Naturvernforbundet har oppfatta det som. Når det gjeld tilhøvet til friluftsliv viser ein til kommentaren vedrørande positiv konsekvens omtala i tilknytt til høyringsfråsegna frå Hordaland fylkeskommune og høyringsfråsegna frå grunneigarane på Hafskor. Vedrørande raudliste artar/akvatisk miljø viser ein til kommentar tilknytt høyringsfråsegna frå Fylkesmannen i Hordaland.»

Grunneiere på Hafskor ved Øystein Havsgård

«Analyse av skalert vassføring i åra 1978 - 2009 viser at median vasstand i Hafskorvatnet ved etablering av dempingsmagasin med reguleringshøgde 1 m, vert heva med om lag 14 cm. Størst endring vert i perioden 1/10 - 30/4 med om lag 19 cm auka median vasstand. I perioden 1/5 - 30/9 au kar median vasstanden med om lag 8 cm. Figur 1 viser gjennomsnitt vasstand i Hafskorvatnet med og utan etablering av dempingsmagasin for åra 1978 - 2009.

Figuren viser at det vert svært liten endring i vasstanden om sommaren. Det er hausten/vinter som får noko auka vasstand, men dynamikken i vasstandsvariasjonane vert om lag lik med og utan dempingsmagasin. Når grunneigarane hevdar at ei brei strandsona vil liggja brakk store deler av sommarhalvåret, viser analysen at dette ikkje er rett. Søkjar meiner at området ved Hafskorvatnet i stort mon vil oppretthalda sin verdi som tur- og rekreasjonsområdet også etter etablering av dempingsmagasin som omsøkt etter hovudalternativet i konsesjonssøknaden.

Vedrørende endring i gytetilhøva for aurebestanden i Hafskorvatnet viser ein til notat (vedlagt) frå Biolog Dr. scient. Erling Otterlei som konkluderer slik:

- «Planlagt regulering er beskrevet å ligge innenfor det som er normal vannstandsvariasjon i Hafskorvatnet, så nytt areal blir hverken neddemmet eller tørrlagt. Damhøyde og - lengde må tilpasses for å forebygge oppstuing av vannmasser utover dette.
- Etablering av reguleringsterskel ved utløpet av innsjøen, kan/ vil medføre at vannstanden i innsjøen, hyppigere og over lengre perioder, vil være høyere enn hva tilfellet er i dag, men like/ult innenfor normal vannstandsvariasjon.
- Lavereliggende områder langs Hafskorvatnet vil være ti/gjengelig for fisk og andre akvatiske organismer når disse hyppigere dykkes. Myrområder etc. kan bli noe mer eksponert for utvasking, avhengig av hvordan vegetasjonen her tilpasser seg. I og med at øvre vannstand ikke vil endre seg utover dagens naturlige høyvannstand {278,1 moh}, er det vanskelig å forvente endringer med hensyn til økosystemet lokalt.
- Gyte- og oppvekstpotensiale for ørret, samt mulighet for naturlig opp- og nedvandring for fisk til bekker og elver, vil ikke forringes dersom eksisterende lavvannstand, 277,1 moh, overholdes. Perioder med høyere vannstand, men innenfor normal vannstandsvariasjon, vil positivt trykke fiskens tilkomst til flere av bekkene.
- Innløpsbekk 4 ligger lavt i terrenget og det knytter seg noe mer usikkerhet til eventuelle effekter av lengre tids neddemming av dette spesifikke område. Myrvegetasjonen her er godt tilpasset kortere perioder med neddemming, men langvarig neddemming kan påvirke eksisterende bunndekke og strømhastigheten i bekeleiet, negativt.
- Flere av våre lavereliggende fiskevann er «overbefolket» i dag, med relativt tette populasjoner av ørret, ofte med stagnerende vekst og lav kondisjon. Ubalanse mellom god rekruttering og begrenset næringstilgang i kombinasjon med begrenset predasjonstrykk/fiskepress, kan være nærliggende årsaker til dette. Fokus på opprettholdelse av en tilfredsstillende vannkvalitet fremstår som viktig for dette vassdraget. Rekrutteringspotensialet synes å være tilstede og ivaretatt.»

Konklusjonane viser at grunneigarane ikkje har fagleg belegg for å hevda at etablering av dempingsmagasin har negative følgjer for aurebestanden i Hafskorvatnet. Slik dempingsmagasinet er planlagt bruk, vil det kunna ha positiv effekt i høve til aurebestanden. Notatet viser derimot at ei senking ved hjelp av hevert slik grunneigarane føreslår for å sikra forsyning til Nore Fusa vassverk, kan ha negative konsekvensar for aurebestanden i vatnet.

Dei privatrettslege tilhøva grunneigarane omtalar i si høyringsfråsegn ønskjer ikkje Matland kraftverk AS å kommentera.»

Tilleggsopplysninger

Fusa kommune kom med en presisering den 28.8.2014:

«Fusa kommune sitt behov for framtidig vassverk i Nore Fusa er omtala i brev av 1.7.2011 til NVE frå Fusa kommune. Sjå vedlegg.

All vassforsyning i Nore Fusa er i dag privat og med borehol. For å etterkoma krav om god vassforsyning til Nore Fusa oppvekstsenter m.m., har Fusa kommune inngått avtale med grunneigar om å ta ut vatn frå privat borehol. Pr dato er difor behovet på Nore Fusa skule og oppvekstsenter dekket. Bakgrunnen for konsesjonssøknaden er å sikra seg løyve etter vassresurslova til å nytta kommunen sin erverva fallrett i Matlandselva og regulering av Hafskorvatnet som framtidig sikker vassskjelde. Perspektivet på dette vil vera lenger enn kommuneplanperioden. Det vert difor feil samanlikningsgrunnlag når Fylkesmannen knyter behovet for vassverk opp mot Kommuneplanen.

Det er rett at arealdelen til kommuneplanen legg opp til fortetting og sentrumsnær utbygging. I det som no ligg inne til vidare vurdering er utviding av eit eksisterande bustadområde også i denne delen av kommunen. Utbyggingstakt av området har ein lenger horisont enn kommuneplanen.

Det er også framlegg om utviding av noverande industriområde i Tveitamarka. Industriområdet har i dag vassforsyning frå Matlandselva, men då som ubehandla råvatn. Nore Fusa er eit av dei områda i Fusa som har hatt størst auke i bustadbygging og i næringsetablering og utviding av næringsområde. Når Rv 48 mot Tysse er ferdig utbygd om eit års tid, ventar ein auka etterspurnad etter bustadar og ny næringsetablering på allereie opparbeide/etablerte næringsareal.

Fusa kommune ynskjer å ta høgde for ei positiv utvikling i Nore Fusa i tiåra som kjem. God vassforsyning er eit viktig element i dette. Med å sikra seg rettar etter vassresurslova til vassforsyning frå Matlandselva vil ein sikra god og rimeleg vassforsyning. Sjølv om det pr. i dag ikkje er eit akutt behov for vassverk ser ein med bakgrunn i utviklinga dei siste tiåra at behovet for eit vassverk i denne delen av kommunen vil koma om ikkje mange år.»

FoU-prosjekt

Som et ledd i å bedre kunnskapsgrunnlaget for behandlingen av søknader om små kraftverk, startet NVE et forsknings- og utredningsprosjekt (FoU-prosjekt) med undersøkelser av flora og naturtyper i elver med planlagte småkraftverk. Miljøfaglig Utredning fikk, i samarbeid med BioFokus, i oppdrag å gjennomføre prosjektet. Vel 20 småkraftsaker ble valgt ut i Hordaland, Oppland (Valdres) og Buskerud (Hallingdal). Alle søknadene i småkraftpakke Kvam – Fusa – Samnanger var med i prosjektet.

NVE mener det er viktig å benytte disse dataene i vurderingen av søknadene. Data fra feltarbeidet kom inn etter høringsperioden og NVEs befaring. Dataene ble oversendt til søkerne den 14.1.2015 slik at de kunne komme med kommentarer dersom de ønsket det. Spesifikt for Matlandselva var FoU prosjektets vurdering av forskjeller mellom søknaden og rapporten vurdert slik:

«Matlandselva skilte seg klart positivt ut fra andre undersøkte vassdrag i Hordaland ved å ha ganske godt samsvar mellom tidligere rapporterte rødlistede lav og moser (Håland et al. 2011) og hva som ble påvist i 2014. Det var riktignok også her merkbare forskjeller, der det ble funnet både ytterligere et par arter og tidligere påviste arter (av rødlistede moser) ble

funnet på flere lokaliteter/over større strekninger enn tidligere. Hovedinntrykket av vassdraget og undersøkelsesområdet sin betydning for rødlistede lav og moser er likevel omtrent det samme.

Metodisk gir derimot Håland et al. (2011) sin rapport et mer uryddig inntrykk i fremstillingen av naturtyper. Det mangler (tilsynelatende) egen omtale, avgrensning og verdisetting av dette, men verdiene til vassdraget (som var mest verdifulle og forvaltningsmessige viktige naturtypelokalitet som ble påvist i 2014) virker likevel ivaretatt i rapporten.»

SKL Produksjon AS kommenterte resultatene fra rapporten den 12.2.2015:

«1. Generelt

Ein ser det som uheldig at NVE har nytta ein kommersiell aktør for å gjennomføra eit evalueringsprosjekt tilknytt innsende rapportar om biologisk mangfald og naturtyperegistrering i samband med konsesjonssøknader etter vassressurslova. Aktøren kan ha kommersiell interesser i å finna/påpeika avvik mellom eigne funn/vurderingar og funn/vurderingar gjort av konsulenten som utarbeide rapportane tilknytt konsesjonssøknadane. Etter vår vurdering ville det vore å føretrekka at evalueringa hadde vorte utført av eit ikkje kommersielt fagleg kompetent miljø frå universitet eller tilsvarende.

2. Matlandselva

For Matlandselva vurderer vi det slik at det er godt samsvar mellom funn og vurderingar i rapporten tilknytt konsesjonssøknaden og dei førebels funn og vurderingar representantane frå Miljøfaglig Utredning beskriv i evalueringsrapporten. Avvik syns i hovudsak å vera knytt til naturtype registrering. Her vil ein peika på at definisjonen av bekkekløft er noko upresis i «Naturtyper i Norge versjon 1.0», jf.

<http://www.naturtyper.artsdatabanken.no/#/Hovedtype/Skogsbekkekløft/20>. Pga. at definisjonen er noko upresis vil vurdering av kva som skal reknast som bekkekløft gi grunnlag for subjektive vurderingar. Sjølv om Miljøfaglig Utredning meiner at det i rapporten tilknytt konsesjonssøknaden manglar omtale av naturtypar, så skuldast dette mest truleg subjektive vurderingar av to ulike fagmiljø utan at dette fører til skilnad i verdi- og konsekvensvurdering.»

NVEs vurdering

Hydrologiske virkninger av utbyggingen

Kraftverket utnytter et nedbørfelt på 5,35 km² ved inntaket, og middelvannføringen er beregnet til 0,78 m³/s. Effektiv innsjøprosent er på 7,1 %, og nedbørfeltet har ikke bre. Avrenningen varierer fra år til år med dominerende høstflom og tidlig vårflo. Laveste vannføring opptrer gjerne om sommeren. 5-persentil sommer- og vintervannføring er beregnet til henholdsvis 55 og 41 l/s. Alminnelig lavvannføring for vassdraget ved inntaket er beregnet til 43 l/s. Maksimal slukeevne i kraftverket er planlagt til 1,23 m³/s med regulering og 1,5 m³/s uten regulering av Hafskorvatnet. Minste driftsvannføring er henholdsvis 25 l/s og 30 l/s. Det er foreslått å slippe en minstevannføring på 55 l/s i perioden 1.5. til 30.9. og 41 l/s resten av året/hele året. Ifølge søknaden vil dette medføre at 78,3 % av tilgjengelig vannmengde benyttes til kraftproduksjon med regulering og 76 % uten regulering.

NVE har kontrollert det hydrologiske grunnlaget i søknaden. Vi har ikke fått vesentlige avvik i forhold til søkers beregninger. Alle beregninger på basis av andre målte vassdrag vil ved skalering til det aktuelle vassdraget være beheftet med feilkilder. Dersom spesifikt normalavløp er beregnet med bakgrunn i NVEs avrenningskart, vil vi påpeke at disse har en usikkerhet på +/- 20 % og at usikkerheten øker for små nedbørfelt.

Med en maksimal slukeevne tilsvarende 157 % (192 % med større slukeevne i alternativet uten regulering) av middelvannføringen og foreslått minstevannføring på 55 l/s på sommeren og 41 l/s på vinteren, vil dette gi en restvannføring på ca. 169 l/s rett nedstrøms inntaket som et gjennomsnitt over året. Tilsvarende tall for alternativet uten regulering er 187 l/s. Det meste av dette vil komme i flomperioder. De største flomvannføringene blir i liten grad påvirket av utbyggingen. Ifølge søknaden vil det være overløp over dammen 36 dager i et middels vått år i alternativet med regulering, og 54 dager i alternativet uten regulering. I 37 dager (regulering) eller 41 dager (uten regulering) vil vannføringen være under summen av minste driftsvannføring og minstevannføring og derfor for liten til at det kan produseres kraft, slik at kraftstasjonen må stoppe og hele tilsiget slippes forbi inntaket. Tilsiget fra restfeltet vil i gjennomsnitt bidra med 70 l/s ved kraftstasjonen (1190 l/s totalt hvis man inkluderer Ådlandselva som kommer inn like ved kraftstasjonsplassering).

NVE mener at den omsøkte maksimale slukeevnen er høy og vil frata vassdraget størsteparten av dets naturlige vannføringsdynamikk.

Produksjon og kostnader

I søknaden om Matlandselv kraftverk og Nore Fusa vannverk er produksjonen beregnet til 11,86 GWh i et middels år. Med en utbyggingskostnad på 38,8 mill. kroner, referert prisnivå 2014, gir dette en spesifikk utbyggingspris på 3,57 kr/kWh. Med kostnadsnivå 2015 tilsvarer dette en spesifikk utbyggingspris på 3,67 kr/kWh.

NVE har kontrollert de fremlagte beregningene over produksjon og kostnader. Vi har ikke fått vesentlige avvik i forhold til søkers beregninger.

Naturmangfold

Matlandselva ligger i et fjordnært, åpent landskap, i hovedsak eksponert mot sør og vest. I de øvre deler av nedbørfeltet er dominerer fjell og fjellheier. Skogsnaturen varierer mellom eldre furuskog og partier dominert av bjørkeskog, og er en del påvirket av skogbruk rundt Hafskorvatnet. Matlandselva renner fra Hafskortjødna ned til samløpet med Ådlandselva. Mellom Hafskortjødna og Rv. 48 er elva

omgitt av furudominert blandingsskog, med innslag av bjørk, rogn, selje og osp. I nedre deler finnes et litt større uthogd parti ved etablert skytebane, ellers er skogbildet stort sett intakt. Nedstrøms Rv 48 er tiltaksområdet preget av jordbruk og spredt bebyggelse. Biomangfoldrapporten omtaler mosefloraen som artsrik og lavfloraen som relativt artsrik.

Ål

Ålen er kritisk truet. Det største problemet for nedvandrende ål er utvandring gjennom inntakene til kraftverket. Ålen kuttes opp i turbinene. Inntaksløsninger som ivaretar ålens utvandring er nødvendig å vurdere ved bygging av kraftverk. OEDs retningslinjer gir rødlistede arter som er kritisk truet stor verdi.

«Tiltak som kommer i konflikt med arter som er kritisk truet, eller sterkt truet, eller naturtyper Norge har et internasjonalt ansvar for, eller vil vanskeliggjøre nasjonal oppfyllelse av internasjonale avtaler kan ikke påregne å få konsesjon.»

Det er tidligere registrert ål overfor den berørte elvestrekningen i Hafskorvatnet (1989) og biomangfoldrapporten oppgir at arten fremdeles kan finnes i vassdraget. I NVEs vurdering legger vi til grunn at tidligere brukte habitater for ål ikke skal innskrenkes nevneverdig av kraftverksutbygging. Det er i søknaden om Matlandselva kraftverk og Nore Fusa vannverk foreslått å bygge coandainntak. NVE mener coandainntak er et godt avbøtende tiltak som ivaretar ålens vandring forbi inntaksdammen. Dersom det gis konsesjon til Matlandselva kraftverk og Nore Fusa vannverk, mener NVE det må settes vilkår som sikrer opp- og nedvandring av ål.

Terrestrisk naturmiljø

I biomangfoldundersøkelsene som følger søknaden og FoU-prosjektet er det registrert ni rødlistearter i influensområdet til Matlandselva kraftverk. I tillegg til artene i tabellen under er strandsnipe (NT) registrert i undersøkelsene og ål (CR) er tidligere registrert i Hafskorvatnet (1989)

Norsk navn	Latinsk navn	Status	Forekomst
Lav			
Kystkorallav	<i>Bunodophoron melanocarpum</i>	NT	Vokser sparsomt på berg inntil elva, midtveis oppe
Praktlav	<i>Cetrelia olivetorum</i>	VU	Funnet på flere trær litt oppe langs elva
Skorpefiltlav	<i>Fuscopannaria ignobilis</i>	NT	Funnet på ett tre like vest for elva, midtveis oppe
Hodeskoddellav	<i>Menegazzia terebrata</i>	VU	Funnet på berg inntil elva, midtveis oppe
Moser			
Flommose	<i>Hyocomium armoricum</i>	VU	Til dels mye til vel midtveis oppe langs elva.
Kystfloke	<i>Heterocladium wulfsbergii</i>	VU	Til dels gode bestand langs deler av elva.
Kystskeimose	<i>Platyhypnidium lusitanicum</i>	VU	To adskilte forekomster langs elva.
Karplanter			
Ask	<i>Fraxinus excelsior</i>	NT	Unge til middelaldrende trær forekommer sparsomt langs nedre deler av elva

Kystkorallav (NT) vokser på mosekledd bergvegger i områder med høy luftfuktighet og anses som sårbar for hogst, treslagsskifte og andre inngrep som endrer fuktighetsforholdene. Praktlav (VU) vokser som oftest på berg eller trestammer i lauvskog og registreringer tyder på at arten krever glisne eller åpne, gjerne beita skoger og er truet av gjengroing. Skorpefiltlav (NT) vokser i lauvrik barskog og lauvskog og er truet som følge av beitetrykk fra hjortedyr og hogst. Hodeskodelav (VU) vokser gjerne på mosekledd berg og stein eller løvtrær og trusler omfatter hogst, gjengroing av kulturlandskap og hjortebeite. Flommose (VU) vokser i umiddelbar nærhet til vannstrengen og er sterk fragmentert på grunn av voksested. Trusler er reduksjon i vannføring. Kystflope (VU) er hovedsakelig tilknyttet kystbekkekløfter hvor den opptrer i umiddelbar nærhet til vannstrengen. Arten antas å være i tilbakegang som følge av utbygging av små vannkraftverk. Kystskeimose (VU) er tidligere registrert i lavlandsbekker på Vestlandet og antas som sterkt fragmentert. Ask (NT) kan bli påvirket som følge av inngrep som krever at trær felles.

I biomangfoldrapporten er det ikke avgrenset naturtyper etter DN håndbok 13, men rapporten omtaler vassdragets samlede verdi for biologisk mangfold som middels til stor verdi i et nasjonalt perspektiv. Rapporten oppgir at relativt mange rødlistearter veier tungt i verdisettingen. I FoU-prosjektet til Miljøfaglig Utredning er det avgrenset tre naturtyper i influensområdet til Matlandselva kraftverk. Hovedlokaliteten er selve elvestrekningen fra sjøen og helt opp til Hafskortjødna med A-verdi (svært viktig). FoU-rapporten skriver at den under tvil er registrert som hurtigstrømmende elv etter faktaark for elveløp (2014), men at dette ikke er et miljø som er særlig presist fanget opp i naturtypesystemet hittil. Det er registrert en bekekløft av B-verdi (viktig) i midtre deler av berørt elvestrekning. I nedre deler ved kraftstasjonsplassering ned mot elveoset er det registrert ei naturbeitemark av B-verdi (viktig).

I høringen av søknaden var ikke registreringene fra FoU-prosjektet til Miljøfaglig Utredning kjent for høringsparter. Dette gjelder artene hodeskodelav, skorpefiltlav, ask og naturtypene.

Fylkesmannen i Hordaland har fremmet innsigelse til søknaden om Matlandselva kraftverk og Nore Fusa vannverk på grunn av negative effekter på biologisk mangfold tilknyttet elvestrekningen. Naturvernforbundet i Hordaland er imot utbygging av hensyn til relativt høy forekomst av rødlista elvetilknyttede arter. Hordaland fylkeskommune og FNF Hordaland mener det må settes avbøtende tiltak for å redusere ulempene for rødlistearter.

Tilkomstvei til kraftstasjon er i søknaden presentert langs elva fra utløpet i sjø og til kraftstasjonsplassering. Etter befaring ba NVE søker om å vurdere en alternativ veitilkomst fra gårdstunet på Matland. Søker ønsker imidlertid primært ankomst langs elva, men har skissert en trasé fra gårdstunet i tillegg. Begge veitraseene og et kort parti av rørgata vil gå gjennom naturbeitemarka og medføre inngrep. Veien fra fjorden vil skape en betydelig skjæring i terrenget og kunne påvirke kantvegetasjonen til en viktig elv for sjørørret. Inngrepene fra vei og rørgatetrasé vil føre til at deler av naturbeitemarka blir berørt og fragmentert. Ulempene for naturbeitemarka og/eller kantvegetasjonen inngår i vurdering av fordeler og ulemper ved tiltaket, men er ikke alene avgjørende for konsesjonsspørsmålet.

Tilkomstvei til vannbehandlingsanlegget og rørgatetrasé mellom inntak og rv. 48 vil stedvis gi betydelige lokale inngrep som følge av krevende terreng, koller og fjellknauser. Inngrepene fra dette vil etter NVEs syn kunne komme i konflikt med rødlistearter. Ulempene kan etter NVEs syn avbøtes i noe grad ved at nøyaktige traseer justeres i forhold til funn. Planene vil likevel gi lokalt store inngrep i et relativt urørt skogsparti mellom skytebanen og Hafskortjødna som også inneholder biologiske

kvaliteter. NVE mener dette ikke er avgjørende konsesjonsspørsmålet alene, men inngår i en vurdering av fordeler og ulemper ved tiltaket.

I biomangfoldrapporten til søknaden står det følgende:

«Når det gjelder bestander av vanntilknyttede moser i vann/flomsonen i Matlandselva, blant annet store bestander av flommose (kat. VU), samt forekomst av kystflope og kystskeimose (begge kat. VU) er det usikkerhet om virkningene (jfr. Frilund 2010, Evju mfl. 2011), knyttet til mangel på forskningsbasert kunnskap om hvilke tålegrenser disse artene har når det gjelder virkninger av en typisk småkraftregulering. Spesielt vil situasjonen være usikker i tørrår etter gjennomført regulering. Om minstevannføring vil være tilstrekkelig for fremtidig overlevelse er tilsvarende usikkert. Risiko for tap av deler av mosesamfunnet, inkl. rødlistede arter, er således til stede. Negativ konsekvens for moser og mosesamfunn vurderes således til middels til stor negativ konsekvens.»

NVE mener fraføring av vann i Matlandselva er den viktigste ulempen ved tiltaket. Søknaden oppgir at man ønsker å benytte henholdsvis 78,3 % og 76 % av tilgjengelig vannmengde med og uten regulering av Hafskorvatnet. De omsøkte alternativene utnytter størsteparten av vannet og vil etter NVEs vurdering frata vassdraget størsteparten av vannføringen og vannføringsdynamikken. FoU-prosjektet omtaler også hovedkonflikten med prosjektet i reduksjonen i vannføringer og mener dette vil føre til en betydelig reduksjon i forekomsten av truede vannlevende moser og tilsvarende reduksjon i naturtypeverdien. Noen verdier antas opprettholdt, men rapporten konkluderer med stor negativ konsekvens. Også biomangfoldrapporten har middels til stor negativ konsekvens for moser og mosesamfunn. Fylkesmannen i Hordaland har fremmet innsigelse til prosjektet på grunn av konsekvenser for biologisk mangfold tilknyttet elvestrekningen. Flommose, kystflope og kystskeimose (alle VU) er alle tilknyttet elva og vil trolig bli negativt påvirket av redusert vannføring. De øvrige rødlisteartene vil kunne bli berørt av de tekniske inngrepene som er planlagt i forbindelse med vedtaket. NVE mener at den omsøkte slukeevnen for kraftverket og vannverket vil medføre store negative konsekvenser for vassdragstilknyttede rødlistearter og naturtyper. I søknaden er det i hovedalternativet foreslått å slippe miljøbasert flom på 3 m³/s 4 ganger à 5 timer i tiden 1.5 – 30.9. NVE mener dette er et avbøtende tiltak som ikke i tilstrekkelig grad vil redusere ulempene for vassdragstilknyttede rødlistearter og naturtyper. NVE mener det ikke finnes realistiske avbøtende tiltak som vil redusere ulempene i tilstrekkelig grad. NVE har lagt stor vekt på forholdet til vassdragstilknyttede rødlistearter og naturtyper i vurderingen av konsesjonsspørsmålet for Matlandselva kraftverk og Nore Fusa vannverk.

Forholdet til naturmangfoldloven

Alle myndighetsinstanser som forvalter natur, eller som fatter beslutninger som har virkninger for naturen, plikter etter naturmangfoldloven § 7 å vurdere planlagte tiltak opp mot naturmangfoldlovens relevante paragrafer. I NVEs vurdering av søknaden om Matlandselva kraftverk og Nore Fusa vannverk legger vi til grunn prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 samt forvaltningsmålene i naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Kunnskapen om naturmangfoldet og effekter av eventuelle påvirkninger er basert på den informasjonen som er lagt fram i søknaden, miljørapport, høringsuttalelser, FoU-prosjektet til Miljøfaglig Utredning samt NVEs egne erfaringer. NVE har også gjort egne søk i tilgjengelige databaser som Naturbase og Artskart. Etter NVEs vurdering er det innhentet tilstrekkelig informasjon til å kunne fatte vedtak og for å vurdere tiltakets omfang og virkninger på det biologiske mangfoldet.

Samlet sett mener NVE at sakens kunnskapsgrunnlag er godt nok utredet, jamfør naturmangfoldloven § 8.

I influensområdet til Matlandselva kraftverk og Nore Fusa vannverk finnes det flommose, kystfloke, kystskeimose, praktlav, hodeskoddellav (alle VU), bekkekløft av B-verdi og naturbeitemark av B-verdi. En eventuell utbygging av Matlandselva vil etter NVEs mening kunne være i konflikt med forvaltningsmålet for arter i naturmangfoldloven § 5 siden tiltaket vil kunne føre til betydelig reduksjon i truede vannlevende moser.

NVE kan ikke se at påvirkningen fra Matlandselva kraftverk og Nore Fusa vannverk vil ha konsekvenser som går ut over influensområdet eller som vil ha konsekvenser for artsbestander eller naturtyper på et høyere regionalt nivå. Den samlede belastningen på økosystemet og naturmangfoldet, jamfør naturmangfoldloven § 10 anses dermed ikke som så stor at den blir avgjørende for konsesjonsspørsmålet.

Etter NVEs vurdering foreligger det tilstrekkelig kunnskap om virkninger tiltaket kan ha på naturmiljøet, og NVE mener at naturmangfoldloven § 9 (føre-var-prinsippet) ikke skal tillegges særlig vekt.

Avbøtende tiltak og utformingen av tiltaket vil spesifiseres nærmere i våre merknader til vilkår dersom det blir gitt konsesjon. Tiltakshaver vil da være den som bærer kostnadene av tiltakene, i tråd med naturmangfoldloven §§ 11-12.

Regulering av Hafskorvatnet

Det er omsøkt å regulere Hafskorvatnet med 1 m mellom kote 277,1 og 278,1. I søknaden er alternativet uten regulering oppgitt å ha en marginalt høyere produksjon enn alternativet med regulering. NVE registrerer at flere høringsparter er negative til reguleringen av Hafskortvatnet, men de fleste høringsuttalelsene omhandler i hovedsak fraføring av vann i Matlandselva. Fusa kommune skriver i rådmannens innstilling at områdene rundt Hafskorvatnet er et mye brukt friluftsområde. I søknaden er det oppgitt at med regulering kan det slippes kunstige flommer som avbøtende tiltak for flommose. NVE kan ikke se at en regulering av Hafskorvatnet medfører noen vesentlige fordeler produksjonsmessig eller som avbøtende tiltak for biologisk mangfold. Reguleringen vil etter NVEs syn ha ulemper, hovedsakelig tilknyttet friluftsliv rundt Hafskorvatnet. Det noe er hyttebebyggelse rundt vannet, og NVE legger til grunn at områdene rundt Hafskorvatnet er et mye brukt friluftsområde for lokalbefolkningen. NVE mener den omsøkte reguleringen medfører små fordeler, men reguleringen inngår i en vurdering av fordeler og ulemper ved tiltaket.

Sumvirkninger og samla belastning

NVE behandler i denne omgang 10 søknader om småkraftverk. Fire andre søknader har vært til behandling hos NVE samtidig med småkraftpakken og er særlig relevant å vurdere samlet med de 10 småkraftverkene. De aktuelle sakene er behandlingen av Tokagelet kraftverk, Øystese kraftverk, Skeie kraftverk og overføring av Vossadalsvatn til Samnangervassdraget. Skeie kraftverk er et minikraftverk som NVE fatter vedtak på samtidig med vedtakene i Småkraftpakke Kvam, Fusa og Samnanger. De tre andre sakene er saker som behandles etter vassdragsreguleringslovens bestemmelser hvor NVE sender innstillinger til Olje- og energidepartementet. Ut over dette er det omsøkt overføringer av tre magasiner i Vaksdalsvassdraget til Samnangervassdraget, og fra Svartavatn og Kroatjørn til Torfinnsvatn, de to sistnevnte i Voss kommune. I Samnanger kommune er det søkt om kraftverk i Aldalselva. I Vaksdal kommune er det søkt om Boge 3, Sædalen og Herfindalen i eller

nær Vaksdalen, og Skarvagrovi, Oddmundsdal og Moko i Bergsdalen. I Voss kommune er det Møyåni i fjellområdet mellom Hamlagrøvatn og Torfinnsvatn. Søknaden om Herfindalen kraftverk er befart og til sluttbehandling hos NVE. De øvrige småkraftverkene i Vaksdal og Voss er ikke befart av NVE og vil sannsynligvis ikke ferdigstilles før første halvår 2016.

Flere av de store vassdragene i og nær området Bergsdalen og Kvamsfjella er allerede utbygget. Det gjelder bl.a. Samnangervassdraget i vest, med 5 kraftverk i hovedelva, diverse reguleringer og overføringer, og 2 småkraftverk, Vaksdalsvassdraget og Bogeassdraget i nordvest med 2 kraftverk i hvert vassdrag og diverse magasiner, og Bergsdalsvassdraget i nord med 4 kraftverk og flere store magasiner. Videre er det småkraftverket Gryto i ytre del av Fykkesund i øst.

I vurderingen av de 10 småkraftverkene mener NVE det er lite relevant å diskutere sumvirkninger for Jarlshaug, Sandelva, Matlandselva, Koldalsfossen, Dalatjørna og Lyselva kraftverk. For vurderinger av sumvirkninger for de resterende kraftverkene viser vi til de respektive vedtakene.

Nore Fusa vannverk

NVE har gjort en samlet vurdering av søknaden og Matlandselva kraftverk og Nore Fusa vannverk. I følge søknaden og Fusa kommunes svar på høringsuttalelser, er planene for Nore Fusa vannverk inkludert i søknaden for å legge til rette for en fremtidig sikker vannforsyning i Nore Fusa. Kommunens skole og oppvekstsenter er per i dag sikret vannforsyning fra private borehull, mens industriområde i Tveitamarka tar ut råvann fra Matlandselva i dag. Kommunen oppgir at behovet for nytt vannverk i Nore Fusa ligger noen år fram i tid. Etter NVEs syn er ikke planene for Nore Fusa vannverk tilstrekkelig konkretisert i søknaden til at NVE i denne omgang kan behandle denne søknaden alene. NVE vil derfor behandle søknaden om Matlandselva kraftverk og Nore Fusa vannverk samlet. NVE mener vannuttak til vannforsyning vil ha store samfunnsmessige fordeler og kunne medføre akseptable konsekvenser for de registrerte vassdragstilknyttede rødlisteartene og naturtypene i Matlandselva. Til grunn for en slik vurdering ligger også at vannuttak til slike formål normalt er vesentlig lavere enn til kraftverk og påvirkningen på arter betydelig mindre.

Samfunnsmessige fordeler

En eventuell utbygging av Matlandselva kraftverk vil gi omtrent 11 GWh i et gjennomsnittså. Denne produksjonsmengden regnes som middels for et småkraftverk. Småkraftverk utgjør et viktig bidrag i den politiske satsingen på fornybar energi. Det omsøkte tiltaket vil gi inntekter til søker og grunneier og generere skatteinntekter. Videre vil Matlandselva kraftverk styrke næringsgrunnlaget i området og vil dermed kunne bidra til å opprettholde lokal bosetning. Nore Fusa vannverk vil kunne gi vannforsyning for framtidig utbyggingsområde for industri og bosteder i Nore Fusa.

Oppsummering

NVE har foretatt en samlet vurdering av søknaden om Matlandselva kraftverk og Nore Fusa vannverk. I vedtaket har NVE lagt vekt på at omsøkt slukeevne vil ha store negative konsekvenser for vassdragstilknyttede rødlistearter og naturtyper. NVE mener en regulering av Hafskorvatnet medfører større ulemper for friluftsliv enn de positive sidene ved reguleringen. Etter NVE syn vil ikke de forståtte avbøtende tiltakene, eller andre realistiske avbøtende tiltak, i tilstrekkelig grad redusere ulempene for vassdragstilknyttede rødlistearter og naturtyper. Etter vårt syn vil likevel uttak av vann kun til vannforsyning medføre akseptable konsekvenser for biologisk mangfold. Behovet for vannverk i Nore Fusa og planene for vannverket må konkretiseres og tilpasses de biologiske verdiene som er i nærområdene til Matlandselva.

NVEs konklusjon

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at ulempene ved bygging av Matlandselva kraftverk og Nore Fusa vannverk er større enn fordelene. Kravet i vannressursloven § 25 er ikke oppfylt, og NVE avslår derfor søknaden om tillatelse til bygging av Matlandselva kraftverk, Nore Fusa vannverk og regulering av Hafskorvatnet.

Øvrige forhold som er tatt opp av høringspartene gjelder i større grad krav til vilkår og avbøtende tiltak eller andre forhold som ikke er av betydning for vår konklusjon. Grunnet avslaget er ikke disse drøftet her.

Kart over tiltaket

